

Kunstnernettverket samler 19 landsomfattende organisasjoner som representerer skapende og utøvende kunstnere i Norge. Samlet har disse forbundene om lag 29 000 medlemmer. Nettverket arbeider med kunstnerpolitikk, med særlig vekt på kunstneres inntektsforhold, sosiale rettigheter, stipend, vederlag og opphavsrett.

Høring i Prop. 1 S (2018-2019) Statsbudsjettet 2019

Sykepenger for selvstendig næringsdrivende (Kap. 2650 Sykepenger)

Alle i Norge skal i prinsippet ha like rettigheter, men kunstnere faller ofte gjennom det sosiale sikkerhetsnettet. Kunstnere har lav gjennomsnittslønn, og også midlertidige arbeidsforhold og kombinasjonen av ulike tilknytningsmodeller bidrar til at kunstnere får mindre igjen for velferdsytelsene enn andre.

Noen positive endringer har skjedd, blant annet i hvordan folketrygdens korttidsytelser beregnes for de med kombinerte inntekter, likevel er det fortsatt langt igjen før kunstnerne er likestilt med resten av den arbeidende befolkningen.

Vi opplever at oppdragsgiverne stadig oftere forlanger at arbeidet må utføres i egen næring. Den som vegrer seg, risikerer å miste oppdraget. Konsekvensen er at kunstnere mister trygderettigheter, står uten yrkesskadeforsikring og at arbeidsmiljøloven og fremforhandlede tariff- og normalavtaler ikke gjelder. Dette rettighetstapet bør i det minste kompenseres ved å øke dekningsgraden for sykepenger. Selv om det også har skjedd en positiv endring, og sykepengedekning er økt fra 65 til 75 prosent fra 17. sykepengedag, er det ikke nok. Til sammenligning får frilansere 100 prosent dekning fra 17. dag, mens ansatte arbeidstakere får 100 prosent dekning fra første dag.

For dem med lav inntekt blir en dekningsgrad på 75 prosent vanskelig å overleve på for den som blir langtidssykemeldt. Tilleggsforsikringen for næringsdrivende er også svært dyr, og denne gruppen har rett og slett ikke har råd til den.

Regjeringen har i Jeløya-plattformen forpliktet seg til å «vurdere tiltak for harmonisering og forenkling av trygdesystemet», ettersom stadig flere får andre tilknytningsformer til arbeidslivet enn det som har vært vanlig.

Venstres lanserte i sitt forslag til statsbudsjett for 2016 en treårig opptrappingsplan for styrking av sykelønnsordningen for selvstendig næringsdrivende. I årets budsjettforslag vises det til at det har vært en 0.5 % nedgang i utgiftene til sykepenger til selvstendig næringsdrivende fra 2016 til 2017, og som konsekvens av dette er budsjettposten or 2019 foreslått *redusert* (kap. 2650, post 71) Dette mener Kunstnernettverket er svært uheldig. Vi mener at en reduksjon i utbetalinger heller burde resultere i en økning av dekningsgraden for de

som virkelig trenger det. Vi forstår at 100 prosent dekning ikke kan realiseres umiddelbart, men vi anmoder om at det bør legges en langsiktig plan med dette som målsetting.

Dekningsgraden for foreldrepenger til selvstendig næringsdrivende ble økt til 100 prosent i 2008, og for omsorgspenger, pleiepenge og opplæringspenge ble dekningsgraden økt til 100 prosent i 2015. Å utvide dette til også å gjelde sykepenge er et logisk neste skritt.

Kunstnernettverket mener at sykepengedekningen for selvstendig næringsdrivende (enkeltpersonforetak) må økes til 100 prosent fra 17. sykedag, slik den nå er for frilansere som ikke er selvstendig næringsdrivende.

Pensjon (Kap. 2670 Alderdom)

Ifølge Kunstnerundersøkelsen *Kunstneres inntekt i 2013* ved Telemarkforskning har nærmere halvparten av kunstnerne ingen pensjonsordning, for visuelle kunstnere er tallet så høyt som 60 prosent.¹ Selvstendig næringsdrivende kunstnere, frilansere og korttids- og deltidsansatte har i stor grad basert seg på Folketrygdens minstepensjon som eneste pensjonsordning. Med omleggingen av folketrygden, bortfallet av besteårsregelen som var uvurderlig for kunstnere med svært skiftende inntekter, og reduserte utbetalinger, er det påkrevd å finne andre løsninger om ikke kunstnerne skal ende i alvorlig fattigdom.

I statsbudsjettet for 2019 foreslås det å øke grensen for skattefavoredert pensjonssparing for selvstendig næringsdrivende fra seks til syv prosent av inntekt mellom en og tolv ganger folketrygdens grunnbeløp (G). Det vil si mellom 96.883 kroner og rundt 1,2 millioner kroner. For en del næringsdrivende, spesielt de med høy inntekt, kan dette være positivt, men for lavtlønnede kunstnere vil forslaget ha liten verdi og kan på ingen måte veie opp for konsekvensene av endringene i folketrygden.

Skal kunstnerne sikres på linje med andre arbeidstakere, må det legges til rette for at det kan opptjenes tjenestepensjon også på korte ansettelse, lav ansettelsesgrad og lave inntekter. Vi mener at det er viktig å legge til rette for fremtidens arbeidsliv gjennom å sikre at alle, uavhengig av tilknytningsform, har et minimum av rettigheter.

Finansdepartementet foreslo i sitt høringsnotat å gjøre endringer i innskuddspensjonsloven ved å innføre et system med egen pensjonskonto.² Samtidig foreslo de å fjerne kravet om at arbeidstaker må ha vært ansatt i minst 12 måneder for å ha rett til å få med seg oppspart pensjonskapital. Kunstnernettverket har stilt, og stiller seg, positiv til innføringen av egen pensjonskonto og mener dette er en forutsetning for å gjøre det mulig for våre grupper å opparbeide seg et minimum av tjenestepensjon.

Den departementsoppnevnte arbeidsgruppen utredet i sin rapport desember 2016 i tillegg til de foreslåtte endringer, ytterligere to mulige endringer i lov om innskuddspensjon som er relevante for vår gruppe: Fjerne

¹ Heian, Mari Torvik et al., Telemarkforskning Rapport nr. 350, 2015.

<https://www.telemarkforskning.no/publikasjoner/filer/2631.pdf>, s. 89–90.

² *Egen pensjonskonto mv.*, høringsnotat,

<https://www.regjeringen.no/contentassets/3d2aeb3a7954478d9d7a56e2671522a9/egen-pensjonskonto-mv.-l1869432.pdf>

regelen om en stillingsandel på minimum 20 prosent, samt fjerne bunnfradraget på 1G (opptjening fra første krone).³

Kunstnernettverket var skuffet over at departementet i høringsnotatet ikke tok arbeidsgruppens forslag til etterretning, og er derfor svært positive til representantforslaget som nå skal behandles.

Flere instanser, både regjeringens egen arbeidsgruppe, FAFO og Actecan, har påpekt at å fjerne bunnfradraget *er det tiltaket som vil ha relativt størst effekt for de med lave inntekter*, og at det vil virke utjevne fordi den andelen av inntekten som i dag ikke gir pensjonsopptjening, er størst for dem med de laveste inntektene. Ansatte med små stillingsbrøker vil i dag i sin helhet falle utenfor tjenstepensjons-systemet. De samme instansene påpeker også at disse *unntakene rammer kvinner i større grad enn menn*.

Mange kunstnere har en kombinasjon av så godt som alle ulike tilknytningsformer. Det er en stor utfordring å sikre et akseptabelt pensjonsgrunnlag for denne gruppen. Vi ønsker derfor å poengtere at selv om forslagene i denne omgang bare gjelder ansettelsesforhold, åpner *prinsippet* om en egen pensjonskonto, med mulighet for valg av leverandør, opp for en bredere, og mer langsiktig tenkning. Vi ser derfor for oss at ordningen bør kunne utvides til også å gjelde den type inntekter kunstnere har: Lønn fra korte ansettelser, frilansinntekter (inntekter fra ikke-ansatt lønnsarbeid), arbeidsstipender mv., og på sikt også inntekter fra oppdrag.

Kunstnernettverket mener den langsiktige målsettingen bør være å muliggjøre en *egen pensjonskonto, hos selvalgt leverandør, hvor man kan samle alle ulike typer pensjon fra alle ulike tilknytningsformer*. En forutsetning for en slik ordning vil som nevnt over være *pensjon fra første dag og første krone*, og dette kan og bør sikres nå.

Sammensatte ansettelses- og inntektsformer vil bli mer utbredt også innen andre yrkesgrupper i fremtiden. De problemstillingene vi tar opp, vil dermed bli viktige for stadig flere. Kunstnernettverket håper komiteen vil ta med seg disse innspillene og være nytenkende i møtet med et samfunn i endring.

På vegne av Kunstnernettverket, vennlig hilsen Utvalg for trygd og pensjon

Christine Thomassen – nestleder Musikernes fellesorganisasjon (leder)

Knut Alfsen – styreleder Norsk Skuespillerforbund

Tove Bøygard – styremedlem NOPA Norsk forening for komponister og tekstforfattere

Jan Terje Helmlø – juridisk rådgiver Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening

Ika Kaminka – foreningsleder Norsk Oversetterforening

Ida Madsen Følling – nestleder Norske Billedkunstnere

³ *Egen pensjonskonto og andre tilpasninger i privat tjenstepensjon*,

https://www.regjeringen.no/contentassets/6e13bfdfee1e47d5b8688634bb95a43d/egen_pensjonskonto.pdf